

KIRJA-ARVOSTELUA

N. A. Rubakin. „Kirjojen parissa“, II osa (kustantamo „Nauka“). Moskova, 1913. Hinta 4 rpl. (2. painos)

Tavattoman suuri, 930 isokokoista sivua käsittävä nide, jonka teksti on painettu hyvin pienillä kirjjasimilla, osittain kahdelle palstalle, on „yritys luoda katsaus Venäjän kirjarikkauksiin tieteellis-filosofisten sekä kirjallisuus- ja yhteiskunta-aatteiden historian yhteydessä”. Näin on sanottu kirjan alaotsakkeessa.

Tarkastelemamme toisen niteen sisältö käsittää erilaisia yhteiskuntatieteiden aloja. Siihen kuuluu niin ikään sosialismikin sekä Länsi-Euroopassa että Venäjällä. Sanomattakin on selvää, että tämänluontoinen julkaisu on varsin mielenkiintoinen ja että tekijän suunnitelma on ylipäänsä aivan oikea. Onhan totta, ettei voida kirjoittaa *järkevää* „katsausta Venäjän kirjarikkauksiin” ja „käsikirjaa” itseopiskelua ja kirjastoja varten muuten kuin aatteiden historian yhteydessä. Siinä tarvitaan nimenomaan „ennakko-huomautukset” kuhunkin osastoon (ja tekijä on ne laatinutkin) sekä aiheen yleiskatsaus ja *jokaisen* aatevirtauksen tarkka esittely; tarvitaan myös kirjallisuusluettelo kyseiseen osastoon kunkin aatevirtauksen osalta.

Tekijä ja hänen lukuisat avustajansa, jotka on mainittu alkulauseessa, ovat tehneet äärettömän suuren työn ja panneet alulle erittäin arvokkaan yrityksen, jolle on kaikesta sydämestä toivottava kaikinpuolista kasvua ja kehitystä. Erikoisen arvokasta on muun muassa se, ettei tekijä ole jättänyt huomioimatta ulkomailla ilmestyneitä ja vainon kohteeksi joutuneita julkaisuja. Mikään kunnan kirjasto ei tule toimeen ilman hra Rubakinin teosta.

Teoksen puutteellisuuksia ovat tekijän eklektisismi ja riittämätön (oikeammin sanoen vasta tuskin alulle pantu) asiantuntijain käyttö avustajina visseissä kysymyksissä.

Ensin mainittu puutteellisuus johtunee tekijän kummallisesta ennakkoluulosta „polemiikka” vastaan. Alkulauseessaan hra Rubakin sanoo, että hän ei ole „ikinä osallistunut mihinkään polemiikkeihin, koska on arvellut, että useimmissa tapauksissa polemiikki on eräs parhaimmista keinoista, joilla himmennetään totuutta kaikenlaisten inhimillisten emootioiden avulla”. Tekijä ei oivalla ensinkään sitä, että ilman „inhimillisiä emootioita” ei ole koskaan ollut, ei ole eikä voi olla totuuden inhimillistä *etsintää*. Toiseksi tekijä unohtaa, että hän tahtoo esittää katsauksen „aatteiden historiaan”, mutta aatteiden historia on aatteiden vaihtumisen ja *siis* niiden *taistelun* historiaa.

Jompikumpi: *joko* suhtaudutaan tiedottomasti aatteiden väliseen taisteluun, ja silloin on vaikeanlaista tarttua sen historiaan (puhumattakaan osallistumisesta tähän taisteluun); *tahi* luovutaan pyrkimyksestä olla „ikinä osallistumatta mihinkään polemiikkeihin”. Avaan esimerkiksi poliittisen taloustieteen teoriaa koskevat hra Rubakinin „ennakko huomautukset” ja näen heti, että tekijä on selviytynyt tästä dilemmasta ensinnäkin *peitelty*n polemiikin avulla (polemiikin laji, jolla ovat polemiikin kaikki puutteellisuudet, muttei yhtään sen suurista etuisuuksista) ja toiseksi puolustamalla eklektisismia.

Esitellessään Bogdanovin „Lyhyttä oppikurssia” hra Rubakin „katsoo mahdolliseksi” panna merkille „marxilaisen” tekijän erään johtopäätöksen ja „N. K. Mihailovskin tunnetun edistystä koskevan määritelmän” „mielenkiintoisen” analogian (s. 815)...

Ah, hra Rubakin, joka ette ole „ikinä osallistunut mihinkään polemiikkeihin”!..

Mutta sivua aikaisemmin ylistellään „ankaraa tieteellisyttä, syvällistä analyysia ja arvostelevaa suhtautumista tärkeimpiin teorioihin”... kenen lausunnoissa ilmenevää, kuinka luulette?.. mallikelpoisen eklektikon hra Tugan-Baranovskin!!.. Hra Rubakinin itsensä on täytynyt myöntää, että tämä professori on hiukkasen marxilaisuuden kannattaja, hiukkasen narodnikkilaisuuden ja hiukkasen „äärimmäisen hyödyllisyyden teorian” kannattaja, mutta silti hra Rubakin nimittää häntä „socialistiksi”!!! Eikö tuollaisen kummastuttavan seikan kirjoittaminen merkitse, että harjoitetaan *polemiikka* sen pahimmassa mahdollisessa muodossa sosialismia *vastaan*?

Jos hra Rubakin olisi ne yli 80 tuhatta kirjainta (t.s. kokonaisen kirjasen), jotka hän on kirjoittanut johdatukseksi poliittista taloustiedettä koskevaan kirjallisuuteen, jakanut neljään osaan ja antanut niiden kirjoittamisen esimerkiksi mustasotnialaisen, liberaalin, narodnikin ja marxilaisen tehtäväksi, niin *avointa* polemiikka olisi syntynyt enemmän ja 999 lukijaa 1 000:sta olisi tuhat kertaa helpommin ja nopeammin löytänyt totuuden.

Tätä tapaa — „polemiikin” edustajien käyttämistä avustajina — hra Rubakin on noudattanut bolshevismia ja menshevismia koskevassa kysymyksessä, myöntäen minulle* ja L. Martoville puoli sivua kummallekin. Mitä minuun tulee, olen erittäin tyytyväinen siihen, mitä L. Martov kirjoittaa, esimerkiksi hänen tunnustukseensa, että likvidaattoriuus merkitsee yrityksiä „luoda julkinen työväenpuolue” ja „kielteistä suhtautumista säilyneisiin maanalaisiin järjestöihin” (ss. 771—772), sekä hänen tunnustukseensa: „menshevikkien mielestä ei proletariaatilla ollut muuta mahdollisuutta osallistua tuloksellisesti kyseiseen kriisiin” (s.o. vuoden 1905 kriisiin) „kuin antaa porvarillis-liberaalisille demokraateille apua näiden yrittäessä syrjäyttää omistavien luokkien taantumuksellinen osa valtiovallasta, — apua, jota proletariaatin tuli antaa säilyttäen kuitenkin täydellinen poliittinen itsenäisyytensä” (772).

Heti paikalla, kun hra Rubakin ryhtyy itsenäisesti jatkaamaan menshevismmin kuvaamista, syntyy virheitä, kuten esimerkiksi väite, että muka Axelrod yhdessä Plehanovin kanssa on „erkaantunut” likvidaattoriudesta (772). Moittimatta erikoisemmin hra Rubakinia tällaisista virheistä, jotka ovat alussa kiertämättömiä näin monipuolisessa yleistävässä julkaisussa, ei kuitenkaan voida olla toivomatta, että tekijä kääntyisi useammin eri virtausten edustajien puoleen *kaikilla* tiedon aloilla. Se on hyödyksi teoksen täsmällisyydelle ja täydellisyydelle sekä sen *objektiivisuudelle*; siitä kärsivät vain eklektisismi ja *peitelty* polemiikki.

„Prosvestshenije” № 4,
huhtikuu 1914
Allekirjoitus: V. I.

Julkaistaan
„Prosvestshenije” aikakauslehden
tekstin mukaan

* Ks. Teokset, 18. osa, ss. 477—478. Toim.